

רענן נויסערק

ספר התרגול המלא באזרחות

לחסיבה העליונה

דכס

פרויקטים חינוכיים בע"מ

רענן נוימרק

ספר התרגול המלא באזרחות לחטיבה העליונה

© 2017 כל הזכויות שמורות

לרכס פרויקטים חינוכיים בע"מ ולמחבר

Printed in Israel 2017

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר, כל חלק שהוא מספר זה. שימוש מסחרי, מכל סוג שהוא, בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, אלא ברשות מפורשת בכתב מן המו"ל.

רכס פרויקטים חינוכיים בע"מ

ת"ד 324 קדימה 6092000

טלפון 073-2550000 פקס 073-2550055

כתובתנו באינטרנט: www.reches.co.il

E-mail: main@reches.co.il

עשינו כמיטב יכולתנו לאתר את בעלי הזכויות של כל החומר ממקורות חיצוניים. אנו מתנצלים על כל השמטה או טעות. אם יובא הדבר לידיעתנו נפעל לתקנו במהדורות הבאות.

רכס עושה כל שביכולתה כדי למנוע הופעת טעויות בספריה על אף זאת טעויות עלולות להופיע. כל טעות שתובא לידיעתנו תקבל מענה באתר רכס www.reches.co.il

מסת"ב 978-965-558-237-6 ISBN

למשפחתי היקרה באהבה

הקדמה

תלמידים יקרים,

ספר זה נועד לסייע לכם בלימודי האזרחות במהלך שנת הלימודים ובהכנה לבחינת הבגרות. בכתיבת הספר ניסיתי ליישם את כל הניסיון והידע שצברתי ב-20 שנות הוראה. במהלך השנים שבהן הגשתי תלמידים לבחינות הבגרות, התבררה לי החשיבות העליונה בתרגול של מגוון סוגי השאלות המופיעות בבחינה. שיחות עם מורים עמיתים חיזקו את התחושה שקיים קשר ישיר בין היקף התרגול להצלחה בבחינת הבגרות.

הספר הותאם למבנה האשכולות שפרסם הפיקוח על האזרחות.

הספר כתוב בהתאמה למבנה בחינת הבגרות והעדכונים האחרונים.

מקצוע האזרחות מחייב רמת חשיבה גבוהה ויכולת התמודדות עם טקסטים מורכבים. תרגול מקיף ומעמיק מסייע בבירור בשיפור יכולת התלמיד להתמודד עם מורכבות המשימות בבחינת הבגרות. ההחלטה לכתוב את הספר שלפניכם התקבלה מתוך צורך אמיתי שעלה מהשטח. במהלך ההוראה התברר לי ולמורים עמיתים שפעמים רבות אי אפשר לתרגל כראוי בכיתה, או לתת לתלמידים שיעורי בית לשיפור היכולת, בשל העובדה שלא היה בנמצא ספר מתאים. את הצורך הזה בא למלא הספר שלפניכם.

שיטת ההוראה באזרחות היא ספירלית ומדורגת. נושאים רבים יכולים להופיע בפרקים שונים ובנוסחי תשאול מגוונים. לדוגמה, אפשר לשאול על "עקרון שלטון העם" בשאלה ברמת ידע פשוט, אפשר לשלב את העיקרון בשאלה ברמת ידע מורכב, ואפשר גם לדרוש מהתלמיד לזהותו בשאלה המתארת אירוע, מבין מגוון עקרונות אפשריים. הדרך להתמודד עם עושר נוסחי התשאול היא כפולה. מצד אחד, תרגול בכל נוסחי התשאול. מן הצד האחר, הכרת נוסחי התשאול השונים. ניסיתי לתת מענה לדרישות אלו בספר. השאלות מסודרות בהתאם לנושאים בתוכנית הלימודים, בסוף הספר מופיעות ההגדרות של הזכויות והעקרונות השונים, וכן מרבית נוסחי התשאול המקובלים כיום בבחינת הבגרות. מאות השאלות החדשניות והמקוריות יאפשרו לכם לחדד את השליטה בחומר הלימוד, ולצמצם את ממד ההפתעה בבחינת הבגרות.

יש טיפים לאורך הפרק שאלות ארוע.

אחד החלקים הקשים והמורכבים בבחינת הבגרות הוא קטע האנסיין. בחלק זה נדרשת יכולת גבוהה של הבנת הנקרא ושליטה בנושאים השונים הכלולים בתוכנית הלימודים. בספר מופיעים 15 אנסינים לתרגול במגוון נושאים. בסוף הספר מופיעות חמש בחינות במתכונת הבגרות המעודכנת בשיטת "האשכולות". אני מקווה שהספר ישמש לכם מפתח לתרגול איכותי במהלך השנה ולהצלחה בבחינת הבגרות.

בהצלחה!

רענן נוימרק

תוכן עניינים

9	פרק ראשון: שאלות אירוע
111	פרק שני: שאלות חצי אירוע
183	פרק שלישי: שאלות ידע פשוט
235	פרק רביעי: שאלות ידע מורכב
255	פרק חמישי: שאלות אנסין
287	פרק שישי: שאלות הבעת עמדה
303	מבחנים במתכונת בגרות
329	ריכוז עקרונות וזכויות

פרק ראשון: שאלות אירוע

1. פקחים הפועלים מטעמה של חברת "מיקרוסופט ישראל" החרימו את מחשבו של מתכנת מחשבים. לטענת הפקחים, במחשב הותקנה תוכנת "חלונות" לא חוקית. המתכנת עתר לבית המשפט בדרישה שיורה לחברת "מיקרוסופט" להחזיר לו את המחשב, בטענה שמדובר בפגיעה בזכות בסיסית.

א. ציין והצג את הזכות שעליה התבססה חברת "מיקרוסופט ישראל", כאשר החרימה את המחשב. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ציין - זיהוי:

הזכר של זיהוי המבססה חברת "מיקרוסופט" כאשר החרימה את המחשב של מתכנת המחשבים היא
הזכר לקניין רוחני (זכויות יוצרים).

הצגה - הגדרה:

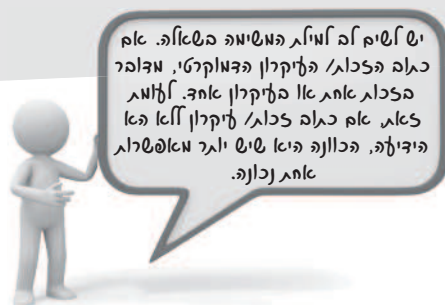
כא יצירה שאדם יוצר היא קניין, ואין להשגות בה או להשגות אחרות. הזכויות היא אמצעים
המשלמים כפטנט, אישור רשום, סמל מסחרי וכדומה.

הסבר - ביסוס על פי הקטע:

חברת "מיקרוסופט" שלחה פקחים כדי לבדוק אם האקדמיק ג'ונס "חולנא" לא חוקית במחשבים.
הפקחים החרימו את מחשבו של מתכנת מחשבים, כיוון שהבדיקה שלדרכו הגברר שהוא מחזיק
ברשומה ג'ונס "חולנא" שאינה חוקית.

קישור בין הקטע למושג:

חברת "מיקרוסופט" טענה לפגיעה בזכויות קניין רוחני. החברה שלחה פקחים כדי לבדוק אם חוקית
האקדמיק המאקנא במחשבים, וזאת למען מחשבים מחזיק במחשב ג'ונס "חולנא" אלא רישיון.
במסיבה אלו החליטה החברה להחריש את המחשב, בטענה לפגיעה בזכויות קניין רוחני.

יש לשים לב למילוי המשימה בשאלה. אם כגוב הכולג/ פליקרון פדמוקרטי, מדובר בכולג אחת או פליקרון אחד. אלומג זאג, אם כגוב זכולג/ פליקרון אלא הא פידילע, פכולנע פיא שיש ילגר מאפשולג אחת נכולנע.

ב. ציין והצג את הזכות שבשמה תבע המתכנת את החזרת המחשב.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ציין - זיהוי:

הכולג לשלמה גבעל המכנה את הפזרג המחשב פיא פכולג לקנין חומרי.

הצגה - הגדרה:

הכולג לקנין חומרי פיא זכולג של כל אדם איפולג מכולשו, ולשמור על רכוש שזכר, בלי אחשוש

לרכוש זכ יולקח ממנו.

הסבר - ביסוס על פי הקטע:

חברג "מיקרולופט" שלחה פקחים כדי אבדוק אם פולקנע גוכנה "חולולג" לא חוקיג במחשבים.

פפקחים פחרימו אג מחשבו של מגכנה מחשבים, כולן שבבדיקה שלדכו פגברר לפלא מחזיק

ברשולג גוכנה "חולולג" שאינע חוקיג. המגכנה לגר אביג פמשפט בבדילש שילורג לחברג "מיקרולופט"

אפחזיר או אג פמחשב.

קישור בין הקטע לחושג:

פמחשב פוא רכוש פאישי של מגכנה פמחשבים. כאלר פחילטפ חברג "מיקרולופט" אפחריג אג

פמחשב, בטלנע לפולקנע בו גוכנה "חולולג" לא חוקיג. פוא ראפ בכך פליעלע זכולג לקנין חומרי,

אכן פנע אביג פמשפט בבדילש שילורג אפחזיר או אג פמחשב.

2. בבדיקה שגרתית שערכה מנהלת הדלק ברשות שדות התעופה, התגלה זיהום חמור בדלק המוזרם למטוסים. בעקבות כך הורה שר התחבורה לעצור את כל המראות המטוסים מכל שדות התעופה בישראל. לדבריו קיים חשש שהדלק המזוהם יסתום את מסנני המנועים במטוסים עד להשבתתם המוחלטת.

סגירת שדות התעופה הביאה לביטולן של עשרות טיסות, ואלפי נוסעים שהיו אמורים לעזוב את ישראל בדרך האוויר, נתקעו בנמלי התעופה בלי יכולת להמריא ליעדיהם.

א. ציין והצג את **הזכות** שבשמה הורה שר התחבורה לעצור את המראות המטוסים. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ציין - זיהוי:

הצגה - הגדרה:

הסבר - ביסוס על פי הקטע:

קישור בין הקטע למושג:

בקטל האנסין קראא גחילא אל
השאלא, ורק אחד כך קראא אל
הטקסט. ההגמאדדאגלם קטל
הקריאה קלף יוגר כאלר פאשימאג
פאגייחסאג אליו בולאג.

ב. ציין והצג את **הזכות** של הנוסעים שנפגעה עקב זיהום הדלק.
הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ציין - זיהוי:

הצגה - הגדרה:

הסבר - ביסוס על פי הקטע:

קישור בין הקטע למושג:

3. אחד מחברי הכנסת הגיש הצעת חוק שלפיה יש לקבל מועמד ששירת בצבא, כאשר שני מועמדים בעלי כישורים זהים מתמודדים למשרה בשירות המדינה. ההגדרה בהצעת החוק כוללת את כל מי שסיים שירות סדיר בצה"ל, במשטרה, במשמר הגבול או בשירות לאומי. לדברי יוזם החוק, טבעי שלמשרות בשירות הציבורי יתקבלו מי שתרמו מזמנם וממרצם למען המדינה. נציגי האגודה לזכויות האזרח בישראל מתחו ביקורת נוקבת על החוק. לדבריהם, החוק פוגע בקבלה לעבודה בשירות המדינה בכל מי שלא שירתו בצה"ל, ובהם הפטורים כחוק משירות צבאי, כמו בעלי מוגבלויות, חרדים, ערבים, נשים דתיות, וחילוניות שנישאו לפני גיל הגיוס.

א. ציין והצג את **המדיניות** שבאה לידי ביטוי בהצעת החוק שיזם חבר הכנסת. הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ציין - זיהוי:

הצגה - הגדרה:

הסבר - ביסוס על פי הקטע:

קישור בין הקטע למושג:

סמנו בטוש זיכר את פאשימאג
בשאלאג. כך גפיו בטאחיס שלא
שכחאג אף אחאג מפאטאלאג.

ב. ציין והצג את המדיניות שבאה לידי ביטוי בהצעת החוק, לטענת נציגי האגודה לזכויות האזרח. הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ציין - זיהוי:

הצגה - הגדרה:

הסבר - ביסוס על פי הקטע:

קישור בין הקטע למושג:

4. דיירים המתגוררים בפנטהאוז בבית דירות פנו לבית המשפט, בדרישה שיורה לדיירי הקומות הנמוכות לחדול לעשן במרפסותיהם. לטענתם, העשן של השכנים מהקומה התחתונה נכנס לתוך ביתם ופוגע בבריאותם. השכנים רצו שבית המשפט יאסור על הדיירים מהקומות הנמוכות יותר לעשן סיגריות בחוץ בשעות מסוימות של היום. בית המשפט דחה את בקשת דיירי הפנטהאוז, וקבע שלא מצא כי העישון שתואר בפניו הוא סכנה בריאותית לאחרים. למרות הפסיקה הברורה של בית המשפט, השכנים הכועסים אומרים שאין בכוונתם להפסיק את המסע המתקשר שלהם נגד העישון. לדבריהם, בכוונתם לערער על ההחלטה בפני ערכאה משפטית גבוהה יותר.

א. ציין והצג את **הזכות** שבשמה פנו דיירי הפנטהאוז לבית המשפט. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ציין - זיהוי:

הצגה - הגדרה:

הסבר - ביסוס על פי הקטע:

קישור בין הקטע למושג:
